

SÖZ KONUSU MÜSLÜMANLAR OLUNCA, SESSİZLİK!

Üstün BOL, 15 Haziran 2002

<https://mazlumder.org/tr/main/faaliyetler/basin-aciklamalari/1-ocak-2015-ihlal-haberleri/soz-konusu-muslimanlar-olunca-sessizlik/9135>

İfade hürriyeti, üzerine çok konuşulan alanlardan biri. Yazarlar, çizerler, sanatçılar, engellendiğini düşünenler sadece Türkiye’de değil dünyanın neredeyse bütün ülkelerinde yasaklanmalarına, engellenmelerine ilişkin söz söylüyorlar ve eylem yapıyorlar. Çoğunlukla bu kesimler seslerini duyurabilecek iletişim kanallarına sahipler ya da seslerini çıkarmalarına yetecek kadar politik, sosyal alanın bir parçası durumundalar. Bu kesimler bir şekilde haksızlıklara karşı mücadele edebilme alanları oluşturabilirken, toplumun başka bir kesimi tüm engellenmişliklerine rağmen bu mecralardan olabildiğince uzaklar. İsim yapmış kişilere yönelik ihlallerde kampanyalar düzenleyen, gösteriler tertip edenler sokaktaki insanların kısıtlanması ve yasaklanması durumunda ise bir o kadar sessizliğe bürünüyorlar. Söz konusu ihlaller Müslüman bireylere yönelik olduğunda ise sessizlik iki katına çıkabiliyor. Bu durumda genel argümanlar, bu bireylerin “zaten iktidar”da oldukları, “kendilerinden olan bakanların milletvekillerinin, bürokratların sorunları bir telefon ile çözebileceği”, “başka mağdurların yanında bu kesimin mağduriyetinin göz ardı edilebileceği” gibi sakat bir retorik üzerine oturuyor.

Çoğunlukla iktidarın bütün hatalarının sorumlusu olarak, iktidara oy veren sokaktaki/cahil insanın gösterildiği bir sosyal alanda iktidara oy vermek gibi büyük bir suç işleyen insanlar ‘kendilerine aydın’ bir tabaka tarafından böylece aşağılanıyor ve kendilerinden bu şekilde intikam alınıyor.

Herkes için adalet’in yalnızca sloganlarda kaldığı, kendi adaletini tesis ettikten sonra baskıcı unsurlarla kol kola girmekten, yan yana durmaktan imtina etmeyen bir özgürlükçülük anlayışının giderek bütün halk katmanlarında daha da yaygınlaştığı bir toplumda yaşananlar bizi hiç şaşırtmıyor.

İki binli yılların başından itibaren Siyasi iktidarın muhafazakâr kimliği nedeniyle hakları gasp edilen, özgürlük alanları kısıtlanan ve talepleri görmezden gelinen insanlar seslerini duyurmanın bir yolunu bulamazken hem iktidar yandaşı partiler tarafından hem de iktidar

karşıtlarının hışmına uğrayarak çift taraflı bir mahalle baskısının altında eziliyor, seslerini çıkaramaz, hak talep edemez hale geliyorlar.

İşte bu nedenle burada, yazıp çizemeyen, yazılı ve görsel alanda kendini ifade edemeyen, kendisini ifade edebilmesinin tek biçimi kılık kıyafeti, ticaret yapma şekli, alışveriş alışkanlıkları ve sözcükleri olan bu insanların yaşadıklarına değinmek ve bu insanlar üzerinden birbirlerine karşı silahlanan kesimleri konuşmak gerekiyor.

Sesi kısılan, baskı altına alınan ve susturulan insanların sosyal hayatta altında ezildikleri çift taraflı mahalle baskısı örneklerine baktığımızda şöyle bir tablo karşımıza çıkıyor.

Bir arsa kooperatifinin olağan genel kurulu yapılıyor. Gündemin ilk maddesinde yer alan açılış, yoklama ve saygı duruşu maddesine dindar üyelerden biri itiraz ediyor ve bu toplantının bir iş toplantısı olduğunu, buranın kamu dairesi olmadığını ve yönetimin herhangi bir yasal zorunluluk olmadığı halde ne anlama geldiği bilinmeyen bir maddeyi (saygı duruşunu kastediyor) dayatamayacağını söyleyerek toplantıyı terk ediyor. Kooperatif yönetimi ise aralarında bir komiserinde bulunduğunu, bu tür toplantılarda bu gündemin adetten olduğunu söyleyerek işleme devam ediyor. Muhafazakarların çoğunlukta olduğu toplantıda “bir arıza çıkarmamak”, “tatsızlığa neden olmamak” için toplantıyı terk etmek isteyen diğer dindar insanlar başka dindar insanlar tarafından ikna ediliyor ve toplantı saygı duruşuyla devam ediyor. Divan başkanı gündem sırası geldiğinde herkesi saygı duruşuna davet ediyor, ancak saygı duruşunun kim için yapıldığı, ne için yapıldığı hiç kimse tarafından bilinmiyor!

Aynı toplantının mali işlerinin görüşüldüğü maddede ise yine muhafazakar insanlar kooperatifin parasının faizsiz bir bankada değerlendirilmesini talep ettiğinde aslen azınlıkta bulunan “çağdaş” bir kesimin hışmına uğruyor, bahsedilen kurumların güvensiz olduğundan, İran ve Suudi Arabistan bağlantısından, Mercüme davasından, Bosna parasından, laiklik-şeriat sarmalından bahisle yeni bir şedid mahalle baskısıyla muhataplarını susturuyor; kendisine şeriatçı, İrancı, Arabistancı, denmesin diye insanlar bu taleplerinden de vazgeçiyor. Kişisel yatırımlarını hiçbir şekilde faizle çalışan bankalarda değerlendirmeyen insanlar dini görüşlerine aykırı kabul etmelerine rağmen, faizli bankacılık sistemi ile çalışan bankalara mahkûm ediliyor.

Bir başka mahalle baskısı dindar insanların aslında suçsuz olduğuna inandığı halde, özellikle 28 Şubat gibi olağan dışı dönemlerde yaşanan haksızlıklar karşısında sesini yükseltmemesiyle karşımıza çıkıyor. Bunun en dikkat çekici örneklerinden biri 28 Şubat

sürecinde cafcıflı bir operasyonla gözaltına alınan, silahlı örgüt kurarak devleti yıkmaya çalışmakla suçlanan ve ömür boyu hapse mahkûm edilen İBDA-C adlı yapının kurucusu olduğu iddia edilen (kendisi kabul etmiyor) Salih Mirzabeyoğlu davasında yaşanıyor. Asıl adı Salih İzzet Erdiş olan Mirzabeyoğlu'nun hiçbir silahlı eylemi ve silahla teması bilinmiyor. Farklı düşünceleri olmaktan başka bilinen bir suçu olmayan Mirzabeyoğlu, bu fikirlerini yıllardır onlarca kitabıyla kamuoyuyla paylaşıyor. Karşımızda bir yeraltı yapılanması da olmadığı, hareketin bütün düşüncelerini web sayfaları ve kitaplar yoluyla kamuoyuyla paylaştığı bilindiği halde Mirzabeyoğlu birilerine gözdağı vermek için hapse mahkûm ediliyor. Ancak bu da yetmemiş olmalı ki dava sürerken cezaevinde işkence yapılıyor işkence fotoğrafları çekilerek Star gazetesinde Fatih Çekirge tarafından kolaj yapılarak işkence insanların gözünde meşru ve olağan hale getirilmeye çalışılıyor. Saçları zorla kazınmış, zorla traş edilmiş, kaşında, yanaklarında, alnında yer alan işkence izleri gazete manşetinde “tırış olurken yüzünü kesti”, “kafasını copa çarptı”, “cezaevinin demirlerine vurdu” gibi cümlelerle karikatürize edilmeye çalışıyor. Bu yapılırken İslami düşünceye sahip insanlara seslerini yükseltmemeleri, itaat etmeleri öğretilmeye çalışıldığı gibi, yayınlanan ve alay edilen işkence fotoğrafları marifetiyle de Mirzabeyoğlu'na sahip çıkabilecek, onu savunabilecek insanlara nelerle karşılaşabilecekleri gösterilmiş oluyor. Tabi ki bu operasyon silahlı güçlere sınırsız destek veren silahsız sivil çeteler eliyle kamuoyunda meşrulaştırılıyor. Bu çetenin mensupları bugün televizyon ekranlarında, gazete sayfalarında demokrasi nutukları atabiliyor ve geçmişe ilişkin bir özeleştiri, bir utanç da barındırmıyor.

Ülke'de bu tür bir operasyon yaşanıırken Avrupa'da oryantalist bir bakış açısıyla hem Müslümanların zihinlerine hem de birlikte yaşama iradesine sahip Müslüman olmayan insanların bilinçaltına başka bir operasyon yapılıyor. Londra sokaklarını süsleyen bir afişte NATO'nun Afganistan'da ne işi var sorusuna afişin fotoğrafı yanıt veriyor. Afişte burkalı iki kadının arasından başını uzatan bir kız çocuğu görölüyor ve zımnen Afganistan'da “bu kız çocuğu için varız ve var olmaya devam edeceğiz” deniyor. Çünkü NATO Afganistan'da olmazsa bu kız çocuğu da büyüyünce burka giymek zorunda kalacak. Batı'nın Müslümanlara bakış açısı ve insan zihninde Müslümanlara karşı oluşturmaya çalıştığı algı bu ülkede inşa edilmeye çalışılan algıyla farklı materyaller kullanılsa da bire bir örtüşüyor.

Batı'nın bu algısı Türkiye'de en bariz şekilde Turhan Selçuk'un Abdülcanbaz karakteriyle kendini gösteriyor. Bu karakterle çizerek bir aşağılamayı canlandırdığı gibi bir biçimlendirmeyi ve bir tariflemeyi de gerçekteştiriyor. Çizdiği karakterin maceralarıyla kendi camiasının aşağılama güdüsüne karşılılık verirken aynı zamanda yandaşlarının Müslümanları nasıl

görmesi, onları nasıl değerlendirmesi gerektiğini politik argümanlarıyla birlikte çizimlerine yansıtıyor. Öte yandan Müslümanları da kendi karakteri dışında bir çerçeveye girmeyi telkin ederek biçimlendirmeye çalışıyor, bu karakterle benzer özellikleri olanları aşağılanabilir, hakir görülebilir nesnelere haline dönüştürerek bu çerçevenin dışında kalmaya zorluyor. Buna benzer bir başka karikatür ise 28 Şubat sürecinde Sultanbeyli’de sokağın ortasına dikilen Atatürk heykelinde karşımıza çıkıyor. Ama şüphesiz bu heykel Turhan Selçuk’un çizimlerinden çok daha kaba, çok daha zorba ve çok daha ilkel bir mahalle baskısı olarak halen karşımızda duruyor. Ve esasen gerek tiplmeleriyle gerekse varlığını halen sürdüren uygulamalarıyla rejimin hayatlarımızı nasıl biçimlendirmeye çalıştığını gözler önüne seriyor. Uzun yıllardır pek çok alanda sürdürülen operasyonun önemli basamaklarından biri de İslami kelime ve ifadelerin değersizleştirilmesi ile yapılmaya çalışıldı. 1970 Yılında Necmettin Erbakan meclis kürsüsünde vekilleri “Selamün Aleyküm” diye selamlayınca kadar Müslümanlar kendi aralarında selamlaşmayı bile “başka bir dil” ile yapıyor, “Selamün Aleyküm” demekten korkuyorlardı! Erbakan’ın bu çıkışı Müslümanları uzun zamandır kaybettikleri özgüvenle yeniden tanıştırmak için karşı cephe de reaksiyona neden oldu. Bu konuşmanın hemen ardından varlığını halen sürdüren boyalı kalemler eliyle Erbakan’a yönelik bir küçümseme, alaya alma ve değersizleştirme operasyonu başlatıldı. Ve bu operasyon mevcut iktidarla yaşanan bölünmeye kadar sürdürüldü! Yakın zamanda ise buna benzer bir cezalandırmayı 28 Şubat sürecinde 14 yaşındayken katıldığı bir eylem nedeniyle devleti yıkmaya teşebbüs suçuyla yargılanan önce idama sonra müebbet hapse mahkûm edilen Yakup Köse yaşadı. Cezaevinde tekbir getirdiği, “Allahu Ekber” dediği için birkaç ay önce 6 aylık hapis cezası Yargıtay’ca onanan Köse eğer bir değişiklik olmazsa tekbir getirdiği için hapis cezasını çekmek üzere cezaevine girecek. Erbakan’la başlayan “tehlike” Türkiye’nin basınında, siyasetinde, bütün ‘beyaz’ kesimlerinde ülke insanının bilinçaltına dini motiflerin bir alay konusu, bir gericilik figürü, bir eğlence materyali, bir suç unsuru olarak işlenmesiyle bugüne kadar sürüyor ve hız kesmeden halen varlığını sürdürüyor. 1970’li yıllardan, 2012’ye geldiğimizde hâkim devlet algısında hiçbir değişikliğin olmaması üzerinde düşünülmesi hak eden bir konu olmalı.

Bununla birlikte İslami gelenek içinde bir zamanlar sıkça kullanılan “Hacı”, “Hafız”, “Şaban”, “Abuzer” gibi Müslümanlarca değerli kabul edilen isimler özellikle sinemanın ve televizyonun yaygınlaşması ile birlikte bir başka operasyona maruz kaldılar. Bu alanlara yazılı basında kısa sürede adapte olarak bu isimleri aşağılama, alay ve eğlence figürü haline dönüştürdü. Dindar aileler çocuklarının okulda, sokakta, işyerinde arkadaşları tarafından alaya

alınmaması, aşağılanmaması için bu isimleri kullanmaktan vazgeçtiler. Bu operasyonu yapanlar dine ait kavramları, isimleri aşağılayarak bir algı oluşturmanın yanında dine ait kelime ve ifadelerin ancak eğlencelik/alay konusu olabileceğine dair bir bakış açısını yerleştirmeyi amaçladılar. Bunun açık örneklerinden biri Leyla&Mecnun dizisinde karşımıza çıkar. Sokağın dilini yansıtan dizide kullanılan, “Hacı”, “Hafız” gibi isimler bütün toplum kesimleri tarafından normal karşılanmaktadır çünkü dini ifadelerin normalleşebilmesi, olağanlaşabilmesi için önce eğlencelik olması gerekmektedir! Müslümanların kendilerini ifade ediş biçimlerini kısıtlama ve engelleme de en başarılı çalışma isimler üzerinde gerçekleştirilmiştir diyebiliriz. Soyadı kanunu uygulamalarında İslami ifadelere karşı nüfus memurlarının sergilediği katı karşı tutum aradan geçen onca yıl sonunda şekil değiştirerek farklı boyutlarda halen sürdürülüyor, “devlette devamlılık”ın nasıl bir şey olduğu belki de böylece ispat ediliyor!

Örneklerimizin sonuncusu ise halen kanayan bir yara olarak varlığını sürdüren Müslüman kadınların kendini ifade edişinin en bariz, en görünen örneği olan başörtüsü ve başörtüsü üzerinden onlarca yıldır yürütülen toplum mühendisliği çalışmalarıdır. Muhafazakâr bir iktidar döneminde adına kamu dediğimiz alanda başörtülü bireylerin mesleklerini icra edemeyişi ve üstelik bu engellenmenin “henüz vakti değil” gibi “tanrısal” bir bahaneyle muhafazakâr kesimler tarafından engellenmesi çift taraflı mahalle baskısının en önemli örneklerinden biridir. Genel olarak bütün kamu alanında ama özel olarak Eğitim Bakanlığında halen sürdürülen katı tutum, öğretmen ve memurlar dışında okula çocuklarını başörtüleriyle göndermek isteyen velilerin ve öğrencilerin başına gelenler resmî ideolojinin halen sapa sağlam ayakta olduğunu ve üstelik bu yapının muhafazakâr bürokratlar eliyle nasıl sürdürüldüğünü açıkça göstermektedir. Kılık kıyafetin de bir ifade biçimi olduğunu düşündüğümüzde onlarca yıldır başörtülü bireylerin ifade hürriyetleri kısıtlanmakta, inançlarıyla kariyerleri arasında bir cenderede sıkıştırılmaktadır. Halen herhangi bir partinin seçilebilecek yerden başörtülü aday göstermeye cesaret dahi edememesi, Başörtülü aday göstermeye korkuyor, olması bile kadın nüfusun yüzde 65’inin kendini ifade edememesidir. Kadınlara yönelik bu ayrımcılığa “kendine kadın örgütü” yapıların duyarsız kalması, daha da önemlisi bu yapıların söz konusu başörtüsü olduğunda takındığı şirret tutum da kayıtlara geçirilmelidir. Başörtülülerin herhangi bir kurumda çalışmasına reaksiyon gösterilirken aynı başörtülü kadınların temizlik görevlisi olarak aynı kurumda çalışması hususunda ortaya konan geniş katılımlı mutabakat düşüncelerin hayata yansımalarına yönelik kısıtlamanın ne kadar bilinçli şekilde yapıldığının göstergesidir. Ülkenin laiklik konusunda en hassas kurumlarında

dahi başörtülü temizlik görevlisinin makbul kabul edilmesi, ancak mesleki formasyon söz konusu olduğunda aynı çevrelerin başörtülülere karşı takındığı tavır psikolojik hastalıkların ilgi alanına girmeli ve etrafımızda sıkça karşılaştığımız bu vakalar mutlaka tedavi edilmelidir. Benzer şekilde örnekleri çoğaltmak mümkündür. Yakın tarihte 28 Şubat sürecinde bedel ödeyen dindar insanlar, bu kez “muhafazakârlar iktidarda” denilerek hem muhafazakârlar tarafından hem de karşıtlarınca yeni bedeller ödemeye zorlanmaktadır. Bir yandan muhafazakâr siyasetçilerin ve yandaşlarının mahalle baskısı, diğer yandan kendine muhalif diyen başkaca insanların siyasal iktidarla hesaplarını dindarlar üzerinden görmeye kalkmaları, her yönden mahalle baskısıyla kendini ifade imkânı bulamayan dindar kimlikli insanları boğmaktadır. Üstelik giderek vicdan sahibi kesimler de farkında olmadan bu mahalle baskısının bir figürü haline dönüşmektedir.